

De wereld van Hannah
een vrouwenleven in de twintigste eeuw

© 2019 Madelon Djajadiningrat
tweede druk: juni 2019
Alle illustraties zijn afkomstig uit het archief van
Madelon Djajadiningrat-Nieuwenhuis.

Alle rechten voorbehouden. Niets in deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt zon-
der voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Vormgeving en zetwerk: Ontwerpbureau Mirjam Boelaars, Amsterdam

ISBN: 9 789402 190182
NUR: 696

Illustratie omslag: Hannah, augustus 1928
Fotostudio Atelier Prinses; Kalverstraat 103, Amsterdam

De wereld van Hannah

een vrouwenleven in de twintigste eeuw

Madelon Djajadiningrat

Hannah
(1910-1993)

Hannah, augustus 1928; Fotostudio Atelier Prinses; Kalverstraat 103, Amsterdam

Het was niet gemakkelijk om die zware koffer de tram in te hijsen. Niemand deed ook een poging om haar te helpen. Ze dachten vast: zo'n jonge meid kan het best zelf. Nou ja, dat was ook zo. Ze had immers altijd alles zelf moeten doen.

Met een zucht zakte Hannah van Veen op een lege bank. Het was niet druk en ze had geen zin in praatjes met een vreemde. Ze moest even bijkomen. Gelukkig duurde het een poosje voordat de tram op het Hofplein aankwam.

Hannah had zich de hele ochtend al moeten haasten, nog even afscheid nemen op kantoor en ook nog langs bij haar vader in het Tehuis voor Ouden van Dagen aan de Oostervantstraat.

Eigenlijk had ze dit laatste al veel eerder moeten doen, maar ze had het afscheid voor zich uit geschoven. Ze vond het Tehuis maar een trieste boel. Het was het oudste Tehuis voor Ouden Van Dagen in Rotterdam. En eigenlijk was haar vader nog te jong om tussen al die oude mannetjes te zitten, maar nu ook zijn laatste vrouw gestorven was, leek dit de beste oplossing.

Aan het afscheid van kantoor dacht ze met weemoed terug. Het was haar eerste echte baan als secretaresse. Begonnen als typiste vonden de heren dat ze veel meer in haar mars had dan louter brieven en stukken uittikken. Sindsdien mocht ze zich secretaresse noemen, maar na het wisselen van de wacht der bazen was voor haar de glans er af.

Hannah, 3 jaar oud, met haar moeder, 1913

Ze was dan ook direct ingegaan op het voorstel van Henk Sneevliet, in feite haar opperbaas, om naar Amsterdam te komen. Dat ook het vertrek van Roel Nieuwenhuis naar Amsterdam een rol speelde, die gedachte duwde ze maar weg.

Op het Hofplein stapte Hannah uit en stak over naar het station. Ze kende de weg. Samen met haar zusje Cor had ze de reis naar Amsterdam vaker gemaakt, zij het dat ze dan verder reisden, naar hun broer in Purmerend.

De trein stond klaar. Gelukkig was hier wel een bereidwillige passagier die haar hielp. Hij nam plaats tegenover haar en wilde graag het doel van haar reis weten. Onbevangen vertelde ze hem over haar jeugd, familie en haar laatste werkkring. Verbaasd hoorde hij haar aan. Het verhaal leek hem te dwaas om waar te zijn, maar het meisje leek hem oprecht en naast alle wijsheid van een zeventienjarige toch ook weer naïef.

Ze liet de luisteraar een foto van haar moeder zien, een mooie vrouw ondanks het zware leven. Hannah, in matrozenjurkje, stond tegen haar aangeleund.

Inmiddels kwam het IJ in zicht. Nog een paar minuten en dan waren ze er. Hannah had nog wel uren willen doorpraten.

De aardige heer hielp haar nu ook uit de trein en vroeg of ze wist met welke tram ze moest gaan. Ja, dat wist ze, het was lijn 14 en het adres was Nassaukade 101. De man keek haar na. Hij glimlachte. Daar ging ze, een nieuw leven tegemoet. Het kleine meisje in het matrozenjurkje was uitgegroeid tot een jonge dame, gekleed in de mode van de 'roaring twenties', het rokje kort, een jasje, hoge hakken en de haren geknipt als een jongenskop.

Ze moest even zoeken naar de tram die haar naar de Nassaukade 101 moest brengen. Een vriendelijke man hielp haar ook hier weer met haar koffer. Gelukkig kon ze zitten en nog wel bij het raam. Ze probeerde de route in haar hoofd te prenten. Eenmaal uitgestapt was het nog een eindje lopen, met koffer en al.

Nr 101 behoorde toe aan een statig huis en – net als het geboortehuis van Hannah – in Rotterdam gebouwd aan het eind van de vorige eeuw. Beide huizen mochten dan dateren uit dezelfde tijd, ze vertegenwoordigden een andere wereld. In het Amsterdamse statige

huis was beneden het NAS kantoor gevestigd.¹ Daarboven woonde het gezin Sneevliet en op de derde etage de familie Blaauw. Mien Blaauw zou eens de vierde vrouw van Sneevliet worden. Nu was hij nog getrouwd met Sima Zolkovskaja. Ze hadden elkaar in Rusland leren kennen. Hun dochtertje heette ook Sima.

Van dit alles was Hannah niet op de hoogte. Ze had Sneevliet alleen maar leren kennen op het kantoor in Rotterdam.

Een rustige omgeving was Hannah echter ook hier niet gegund. Het huwelijk van Sneevliet en Sima was slecht. Ze vochten naar zeggen als kat en hond². Al gauw zou Sima dan ook Sneevliet verlaten om na enkele jaren terug te keren naar Rusland, met dochtertje en een nieuwe partner.

Sneevliet had bij zijn bezoeken op het NAS, de plaatselijke linkse vakbond, Hannah leren kennen, of liever gezegd, hij had haar opgemerkt. Geregeld kwam hij in Rotterdam. De stad met de vele havenarbeiders was actiegericht en voor de organisatie van een vakbeweging belangrijk. Hannah zag er leuk uit en Sneevliet was niet ongevoelig voor het vrouwelijk schoon. Al gauw nodigde hij haar uit om secretaresse op het hoofdkantoor in Amsterdam te worden.

Overigens wist Hannah nog niet zo veel van deze man. Wat zij begrepen had, was dat hij in 1924 voorzitter van het NAS geworden, het Nederlands Arbeids Secretariaat of wel de eerste en meest linkse vakcentrale. Vanuit het kantoor in Amsterdam moest de klassenstrijd gestreden worden, althans zoals die toen in de ogen van Sneevliet gestreden zou moeten worden. De vakbeweging moest zich daarbij onderwerpen aan de partij, en wel de communistische. Inmiddels echter had het NAS, sinds Stalin aan de macht was, de banden met de Komintern verbroken.

Ze had lang getwijfeld of ze op het verzoek van Sneevliet in moest gaan. Over zijn achtergrond, als zij er naar vroeg, deed men nogal geheimzinnig. Wat zij in haar nieuwsgierigheid uit de kranten bij elkaar gesprokkeld had, was dat hij in 1912 als verslaggever naar

1 Nationaal Arbeids-Secretariaat

2 Sal Santen, 1995, De Bezige Bij